

в облогу. Таке зауваження, однак, не псує загальну характеристику Мазепи у мемуарах очевидця, які є достовірним та беззаперечним історичним джерелом [2, 99].

Фой де ля Невіль – французький дипломат, особисто був знайомий із Мазепою і згадував його у своїх мемуарах досить приємними словами, представляючи його на загал Західної Європи так: «Цей принц не гарний, але дуже інтелегентний і досконало говорить латинською мовою. Родом він козак, був пажем та офіцером гвардії при дворі короля Казимира і тому прихильно наставлений до Польщі» [2, 103]. Така характеристика зумовлена тим, що у спілкуванні з Мазепою дипломат мав власну місію, яка була спрямована на співпрацю Польщі з гетьманом, але той, як відомо, не згодився на таку пропозицію, адже мав власні погляди на траєкторію політичного руху. Загалом французькі автори характеризують Мазепу як вольову людину, що відмовилася підкорити козацтво та українське населення російському цареві та виступила проти всякого роду утисків [1, 203].

Отже, можна дійти висновку, що майже для усієї іноземної мемуаристики характерним є позитивне висвітлення діяльності Мазепи та його особистості. Західноєвропейські джерела спростовують міф про зрадницьку постать Мазепи, який розпущала Російська імперія, створивши брехливий негативний образ видатного діяча та спотворивши його образ. Іноземці згадують не лише військову міць політика, але й його культурну діяльність, мудрість, відвагу та неабиякий хист до створення стратегічної політичної лінії розбудови держави, яку мріяв створити Мазепа. Звісно, зауважуються і прорахунки, яких припускався гетьман, та все ж, позитивні згадки переважають.

Джерела та література

1. Брицький П. П., Бочан П. О. Німці, французи і англійці про Україну та український народ у XVII–XIX століттях Чернівці: Технодрук, 2011. 308 с.
2. Мацьків Т. Гетьман Іван Мазепа в західноєвропейських джерелах 1687–1709. Мюнхен: [б. в.], 1988. 286 с.
3. Наливайко Д. Очима Заходу: рецепція України в західній Європі XI–XVIII ст. Київ: Основи, 1998. 578 с.

Коваль Геннадій

**Новосафонівська ЗСО І–ІІ ступенів Новоодеської міської ради
Миколаївської області**

СВЯТКУВАННЯ 25-РІЧЧЯ УТВОРЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ ІМПЕРІЇ В ОДЕСІ В 1881 Р.

Анотація. У статті описано свято німецької колонії в Одесі, присвячене 25-річчю утворення Німецької імперії, та урочистий обід. Наведено інформацію про переміщення імператора Вільгельма II. Подасться портрет Бісмарка. Розказано про вшанування учасників процесу об'єднання імперії.

Ключові слова: консульство, 25-річчя, імперія, обід.

Abstract. The article tells about the holiday of the German colony in Odessa, dedicated to the 25th anniversary of the German Empire and a gala dinner. Information on the relocation of Emperor William II is

given. A portrait of Bismarck is described. It is told about honoring the participants of the process of unification of the empire.

Keywords: consulate, 25th anniversary, empire, lunch.

На Півдні України у XIX – першій половині XX ст. проживало велике німецьке населення, існували сотні німецьких поселень. Німецька колонія в Одесі була багаточисленною та впливовою і завжди відгукувалася на різні події та ювілеї в Німеччині. Найвпливовішими та найцікавішими для німців Одеси були імператор Вільгельм II та канцлер Бісмарк. Німецькі газети повідомляли, що імператор Вільгельм провів протягом 1895 р. 159 днів за межами Берліна і Потсдама. З них 52 імператор провів на полюванні; 38 – у відвідуваннях союзних принців (в Австрії, Швеції, Англії, Ольденбурзі, Фрідріхсруе, Веймарі, Дармштадті та Карлсруе); а 28 днів були присвячені маневрам та оглядам. Інші дні імператор гостював у різних містах і замках імперії. Невідомо, як ставляться берлінці до того, що імператор проводить так мало часу в столиці [1].

Влітку 1895 р. Німеччина урочисто вшановувала 80-ті роковини «залізного» князя Бісмарка. Одеська німецька колонія взяла участь у вшануванні ювілею Бісмарка, і до князя було відправлено депутацію одеської колонії, яка вручила подарунки та адресу. Зворушений любов'язністю «земляків», князь Бісмарк подарував депутації для одеської колонії свій портрет, розкішно виконаний у великому розмірі, зробивши власноруч напис. Німецька колонія замовила для цього портрета дорогу раму, і 15 січня портрет був уперше виставлений на обіді членів німецької колонії з нагоди дня народження німецького імператора та ювілею об'єднання Німецької імперії [2].

Одеська німецька колонія 6-го (18-го) січня мала активно вшановувати 25-річчя об'єднання Німеччини. Цього дня, о 12 годині ночі, члени колонії, на чолі з німецьким генеральним консулом, мали покласти вінки на могили похованих в Одесі осіб, які так чи інакше сприяли об'єднанню та брали участь у подіях, наслідком яких стало об'єднання Німеччини. В Одесі з-поміж цих представників поховано 12 осіб. О 2-й годині дня в «Гармонії» мав відбутися обід членів місцевої колонії. Урочистість святкування буде відкладено на 15(27) січня, на день народження німецького імператора Вільгельма [3]. З самого ранку свята над приміщенням канцелярії генерального консульства майорів національний прапор. Німецькі судна в одеському порту майоріли прапорами. Об 11 годині ранку відбулося покладання вінків на могили померлих в Одесі осіб, які брали участь у подіях об'єднання Німеччини та більш-менш сприяли цьому процесу. На той час на Старому цвинтарі зібралися: віцеконсул, доктор філософії Ф. А. Краббес, члени колонії на чолі з учасниками подій об'єднання – доктором В. Ф. Вагнером, А. А. Корнеліусом, Клейном та іншими особами.

Вшанування пам'яті померлих учасників об'єднання почалося промовою, виголошеною професором В. Ф. Вагнером; потім під час покладання на могили вінків Клейн вимовляв коротке слово, присвячене пам'яті кожного померлого окремо. Вінки були зроблені з дубового та лаврового листя і перевиті триколірними національними стрічками. Усіх вінків було покладено 15, зокрема і на Новому кладовищі. О першій годині дня у клубі «Гармонія» відбувся товариський сніданок членів німецької колонії, який мав сімейний характер. Від імені одеської

німецької колонії була надіслана вітальна телеграма імператору Вільгельму, а також королю Альберту Саксонському, колишньому фельдмаршалу під час Седанських подій, великому герцогу Баденському, князю Бісмарку та знаменитому генерал-фельдмаршалу Блюменталу. Офіційне святкування ювілею об'єднання Німеччини відкладено на 15(27) січня, на день народження німецького імператора Вільгельма II. Від короля Альберта 7 січня у відповідь було отримано телеграму такого змісту: «Сердечно дякую моїм землякам за надіслане мені люб'язне привітання» [4].

Учасники подій, які мешкали в Одесі і які сприяли об'єднанню Німеччини, доктор В. Ф. Вагнер і А. А. Корнеліус, 8 січня отримали від німецького імператора знаки з нагоди 25-річчя об'єднання. Срібні значки зображують три гілки дуба, що зрослися, серед яких красується цифра «25». Ці значки призначаються для носіння на грудях на національній стрічці ордена Залізного Хреста [4].

Одеська німецька колонія 15 січня урочисто вшанувала день народження німецького імператора Вільгельма II та 25-ту річницю знаменного об'єднання Німецької імперії. З самого ранку над приміщенням німецького генерального представництва розвивався національний прапор. Німецькі судна в одеському порту майоріли прапорами. Генеральним консулом від імені одеської колонії надіслано вітальну телеграму німецькому імператору. Увечері в залах «Гармонії» відбувся парадний обід членів колонії, на якому були присутні також дами. Головний зал «Гармонії» був розкішно прибраний німецькими та російськими прапорами, гербами, бюстами та рослинами. На відкритій сцені, потопавши в зелені та квітах, красувалися на першому плані бюсти Государя Імператора та німецького імператора Вільгельма II. Вхід у зал відкривали широколистяні пальми. У трьох кутах були встановлені рослини, а в четвертому, праворуч від сцени, був поміщений розкішний портрет князя Бісмарка, подарований одеській колонії. Портрет був задрапірований оксамитовими матеріями. При вході в зал з правого боку над бюстом Вільгельма II була поміщена картина, що зображувала Німеччину у вигляді молодої сильної жінки, осяяної променями вранішнього сонця, в лівій руці Німеччини опущений меч, а правою рукою високо вона підняла царську корону. Російські та німецькі прапори красиво сплїталися навколо погруддя та картини. На протилежному боці вміщено погруддя Вільгельма I, а дещо нижче його сподвижники Бісмарк та Мольтке. Навколо цієї групи – квіти та прапори. По стінах розвішані герби та прапори дрібних держав, що увійшли до об'єднаної Німеччини. На чільному місці великих розмірів німецький царський герб. На всю довжину зали було вміщено три ряди витончено сервірованих столів. До 8-ї години вечора прибув генеральний консул Фоке, віцеконсул доктор Краббес і члени колонії, серед яких було кілька учасників подій, наслідком яких стало об'єднання Німеччини. Грав оркестр військової музики. Перший тост під час обіду був проголошений за дорогоцінне здоров'я Його Імператорської величності Государя Імператора Миколи Олександровича. Наступний тост за німецьким імператором Вільгельмом II. Свято затяглося до пізньої ночі [2].

З рідкісним пожвавленням пройшов парадний обід, влаштований увечері одеською німецькою колонією з нагоди дня народження німецького імператора та ювілею об'єднання Німецької імперії. Перший тост за дороге здоров'я Госу-

даря Імператора проголосив віцеконсул Краббес. Водночас віцеконсул зазначив, що в Росії німці користуються гостинністю, і додав, що німці повинні пишатися тим, що Його Імператорська Величність Государ Імператор полягає в щасливому шлюбі з Принцесою німецького Дому, нині Її Імператорською Величністю Государинею Імператрицею Олександрою Федорівною. Тост був схвалений захоплено. Оркестр військової музики виконав народний гімн «Боже, Царя бережи». Крики «ура» та «hoch» довго не змовкали. Німецький генеральний консул Генріх Фоке запропонував тост за винуватця урочистості німецького імператора Вільгельма II. Було виконано національний гімн. Під час цього тосту здійнялася завіса, і присутнім представилася алегорична жива картина, що зображає Німеччину серед народностей. Геній прикрашає німецького імператора гілкою пальми. Тост за німецького імператора було прийнято з ентузіазмом. Архітектор Клейн запропонував тост за процвітання Німеччини, висловивши побажання вічного світу. Після цього на авансцену виступили чотири жінки, в чарівному білому вбранні, із запасом жетонів, що зображують чорні хрести зі срібними всередині прикрасами. Вказуючи на ці хрести, Лемме сказав, що якщо не забути знамениті герої, які сприяли об'єднанню Німеччини, то також не слід забувати і «маленьких» людей, які так чи інакше сприяли справі об'єднання імперії. Цінуючи заслуги цих останніх героїв, багато з яких присутні тут, німецька колонія підносить їм на пам'ять про ювілей особливі жетони. Отримання жетонів удостоїлося 30 чоловіків і дві пані – пані Кестнер і Шіллер, які під час Седанських подій були сестрами «Червоного Хреста». На жетонах вигравіровано прізвища удостоєних і напис: «Dem Miltkämpfer – 1870. Die Deutschen Odessa's». Доктор Вагнер від імені всіх відзначених висловив колонії сердечну подяку. А. А. Корнеліус повідомив зміст промови князя Бісмарка, висловленої депутації від одеської німецької колонії з нагоди його ювілею. Останні слова промови: «Живіть з росіянами в дружбі, тому що в інтересах Німеччини треба жити у світі зі своїми сусідами», – пан Корнеліус промовив з особливою експресією, передавши у своїй колонії портрет Бісмарка, тостом якого Корнеліус закінчив свою промову. Виконано було «Wacht am Rhein». Свято закінчилося танцями, які тривали до 4 години ранку [5]. Отже, ми бачимо, наскільки помпезним та урочистим було святкування 25-річчя утворення Німецької імперії в Одесі в 1896 р.

Джерела та література

1. Одесские Новости. 1896. 6 января. № 3510.
2. Там само. 16 января. № 3519.
3. Там само. 4 января. № 3508.
4. Там само. 8 января. № 3511.
5. Там само. 17 января. № 3520.